

Fișa suspiciunii de plagiat / Sheet of plagiarism's suspicion		Indexat la: 62/09
Opera suspicionată (OS) Suspicious work	Opera autentică (OA) Authentic work	
OS	S. Nemecek, Carte, literatură și presă la Orăștie (de la începuturi până în 1944), vol.2, Realitatea Românească, Vulcan, 2011.	
OA	M. Popa, Incursiuni în presa românească, Eikon, Cluj-Napoca, 2009.	
Incidența minimă a suspiciunii / Minimum incidence of suspicion		
p.165:13 - p.212:09	p.179:26 – p.193:14	
Fișa întocmită pentru includerea suspiciunii în Indexul Operelor Plagiate în România de la www.plagiate.ro		

Precizare:

Prin notația p.165:13 - p.212:09 se înțelege că fragmentul de text preluat fără indicarea provenienței în opera suspicioasă este cuprins între rândul 13 al paginii 165 și rândul 09 al paginii 212.

EDITURA REALITATEA ROMÂNEASCĂ - 2010

Ștefan NEMECSEK

**CARTE, LITERATURĂ
ȘI PRESĂ
LA ORĂȘTIE**
(de la începuturi până în 1944)

Volumul II

Editura REALITATEA ROMÂNEASCĂ

- 2010 -

©Copyright

Editura **REALITATEA ROMÂNEASCĂ** și autorul

Toate drepturile sunt rezervate

Editurii **REALITATEA ROMÂNEASCĂ**

VULCAN, 336200, Str. Mihai Viteazu, nr. 24, bl. 17, sc. E, ap. 1-2

Jud. Hunedoara – ROMÂNIA

Tel./Fax: 0354-413554, Tel.: 0723321466

Reproducerea integrală sau parțială - digitală, mecanică, fotocopiere sau
în orice alt mod - a conținutului acestei lucrări este posibilă numai cu
acordul prealabil, în scris al autorului sau al
Editurii **REALITATEA ROMÂNEASCĂ**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

NEMECSEK, ȘTEFAN

**Carte, literatură și presă la Orăștie : (de la începuturi până
în anul 1944) / Ștefan Nemecek. - Vulcan : Realitatea Românească,
2011**

2 vol.

ISBN 978-606-8175-06-5

Vol. 2. - Bibliogr. - ISBN 978-606-8175-08-9

008(498 Orăștie)

Editor:

Ioan DAVID

Tehnoredactare computerizată:

Liliana OLARU

Culegere text:

**Mădălina CĂPRARU
Anca NEMECSEK**

Corectură:

Viorel DOGARU

Foto copertă:

Sergiu VINȚAN

CARTE, LITERATURĂ ȘI PRESĂ LA ORĂȘTIE

doar temporar de război. Ea apare astfel în două serii: de la 15 octombrie 1911 până la 7 februarie 1915, la Orăștie, și de la 1 ianuarie 1922 la 12 februarie 1928, la Cluj.

Revista „COSÎNZEANA” rămâne, alături de revista „LUCEAFĂRUL”, publicația ardeleană cea mai interesantă a Transilvaniei de la începutul secolului al XX-lea, în jurul căreia se concentrează principalele forțe literare de aici, dar și în vechiul Regat. Ca și revistele „FAMILIA” și „LUCEAFĂRUL”, revista „COSÎNZEANA” a păstrat în permanență legăturile literare cu scriitorii din România, publicându-le scrierile și prezentându-le elogios creațiile. În acest mod, revista „COSÎNZEANA” s-a încadrat frontului literar mai amplu al literaturii transilvănene de luptă pentru unirea culturală și politică.

„COSÎNZEANA” a pornit la drum cu un program modest, evitând pe cât posibil formulările tranșante, căci „cărarea pe care va trebui să o străbatem nu o cunoaștem încă pe deplin”. Scopul revistei „COSÎNZEANA” (revistă literară ilustrată) s-ar fixa totuși în năzuința permanentă spre „veșnicul frumos”, ca și în dorința de a înfrăți arta „cu mulțimea cea mare”, așezându-se prin aceasta în direcția tradițiilor progresiste ale presei transilvănene, care s-a preocupat întotdeauna de ridicarea culturală a țărânimii.

Doza
p. 179

După mentorul ei, ziaristul Sebastian Bornemisa: „Revista „COSÎNZEANA” va fi o copilă sânguincioasă și cuminte care se va trudi să împrăstie împrejurul ei numai zâmbete, lumină și încredere. Dornică veșnic de frumos va căuta să culeagă de pe câmpul literaturii numai flori alese, mirositoare, pe care le va împărți cu drag sufletelor tuturor cari îi vor ieși în cale”⁷⁶⁰.

În dezbaterea privitoare la clarificarea rolului literar al revistei „COSÎNZEANA” a intervenit la un moment dat și Ilarie Chendi (1872 – 1913), critic cu mare trecere în Transilvania, dar strămutat la București, care a încercat să-și spună părerea în articolul „Cum cred că ar trebui să fie „COSÎNZEANA”. Scrisoare către redacție”.

180 Criticul Ilarie Chendi nu era străin de mișcarea literară a provinciei și cu atât mai puțin, de cea pornită de revistele din Orăștie, deoarece și anterior el a încercat să organizeze la Orăștie, în jurul ziarului „LIBERTATEA” (1902 – 1906) o resurrecție literară de tip junimist. („LIBERTATEA” a apărut la Orăștie în 19 decembrie 1901/ 1 ianuarie 1902 o dată pe săptămână. Redactor responsabil și editor: Ioan Moța. În 1903 și 1904 dă, pe lângă numărul de Crăciun, câte un supliment intitulat „Crăciun”. Are ca suplimente: „FOAIA INTERESANTĂ” și „TOVĂRĂȘIA”). Atunci, în 1911, el găsea utilă apariția unei reviste literare gen „COSÎNZEANA”, deoarece în afară de „LUCEAFĂRUL”, „nu găsesc la noi deocamdată nici o altă revistă, care să se fi pronunțat cu sentimente mai bune pentru cultivarea cetitului ca d-voastră la „COSÎNZEANA”. El insistă ca acțiunea principală a revistei să fie dusă în direcția sporirii numărului de cititori, dar și a unei exigențe critice sporite, căci „nu mai trăim în epoca de poezie a d-lui V. B. Muntenescu, nu mai trăim în zilele „ZORILOR BIHORULUI”. E nevoie de o ridicare a exigențelor în toate domeniile, fiind necesare înainte de toate „o limbă aleasă, o cugetare mai sobră, o simțire mai ordonată”.

Se poate constata că arătându-și predilecția pentru astfel de opere „alese, mirositoare”, care să împartă în jur „numai zâmbete, lumină și încredere” – așa cum arată în programul său – revista poate fi bănuită de preferințe semănătoriste idilice, mai ales că în curând după apariție, criticul oficial al revistei devine Dumitru Tomescu. Prin el,

și prin Constantin Saban-Făgețel (n. 1885) se face legătura cu revista „RAMURI”, revistă înființată la Craiova, în decembrie 1905, chiar de scriitorul C. S. Făgețel, iar prin colaboratori ca: Zaharia Bârsan (1878 – 1948), Ion Dragoslav (1875 – 1928), Ion Ciocârlan (n. 1874), Ștefan Octavian Iosif (1875 – 1913), Ecaterina Pitiș (născută în 1884), direct cu revista literară săptămânală „SEMĂNĂTORUL”, apărută la București în 2 decembrie 1901, cu o existență până la 27 iunie 1910. Cu toate acestea, revista „COSÎNZEANA” va rămâne în orbita semănătorismului, mai mult prin aspectul teoretic „pornind de la principiile că, odată unificată și constituită organizarea națională a statului și a limbii, literatura trebuie să tindă spre genul pur național, semănătoristii au cerut și au cultivat o literatură fidelă sufletului românesc și rasei care nu putea fi decât cea țărănească. Deci literatura să se inspire numai din viața, datinele, și credințele țărânimii, fie cele actuale, fie cele din trecutul glorios” (pag. 773, Enciclopedia României – Cugetarea – Lucian Predescu), căci, în mod practic revista va avea o componentă eclectică, adăpostind atât scriitori semănătorști (mai ales în prima parte, până la 1915), cât și pe cei realiști (Liviu Rebreanu (1885 – 1944), Ion Agârbiceanu (1882 – 1963) sau simbolști (Al. T. Stamatiad (n. 1885), Elena Farago (1878 – 1954), Dimitrie Anghel (1872 – 1914), Claudia Millian (1889 – 1961) sau chiar George Bacovia (1881 – 1957).

Constatăm că până la 1915 însă influențele semănătoriste sunt de necontestat, apoi preponderența realistă crește. De altfel, cu excepția acestei perioade (1912 – 1915) când D. Tomescu va încerca să imprime o direcție ideologică revistei „COSÎNZEANA”, publicația nici nu va mai avea vreun critic oficial și nici nu va nutri ambiția de a purta polemici sau de a imprima direcții în câmpul literar, mulțumindu-se cu rolul de a publica doar literatură.

Imediat după apariție, în 1912, ea va încerca să-și creeze o platformă critică. Primele atacuri, revista le deschide împotriva simbolștilor care mai ales prin condeiul lui Ovid Densusianu (1873 – 1938) și Emil Isac (1886 – 1954), contestaseră scrisul lui Octavian Goga, la mare cinste aici.

Într-un articol intitulat „O anomalie literară” („COSÎNZEANA”, anul II, nr. 8-9/28 februarie 1912, pag. 116-118), Constantin Saban-Făgețel se luptă cu grupul „VIETȚII NOI” (ziar politic, apărut la Cernăuți în 6 ianuarie 1912 până la 1918, redactor G. Stoica), ale cărui încercări le consideră incapabile să alcătuiască o „poezie nouă” prin însuși faptul că sunt lipsite de profunzime artistică: „Simbolismul e într-adevăr un curent de poezie. Reprezentarea lui însă nu se poate face prin imitație, ci prin chemare și prin necesitate”. Reluându-i ideile, D. Tomescu va continua disputa cu „VIAȚA NOUĂ” în articolul „Elogiul luptelor literare”⁷⁶¹ arătându-se conciliant cu toate curentele în măsura în care ele au acoperire teoretică. D. Tomescu își ia oficial rolul de critic în septembrie 1912, când își deschide o rubrică specială, intitulată „Săptămâna literară”, în care „se vor perinda oameni, credințe, moravuri, apucături și probleme din viața noastră”

La deschiderea rubricii se dezlănțuie împotriva „anarhiei literare” din țară și a versificatorilor de duzină. Cere intervenția promptă a criticii împotriva acelor care de ani de zile se îndeletnicesc cu „madrigaluri pentru inelele din fustele cucoanelor”. E revoltat și de atitudinea unor ziare și reviste din Ardeal prea tolerante cu astfel de producători (ele „s-au distins printr-o vădită lipsă de curaj, iar, uneori, printr-o surprinzătoare curtenire față de oameni și față de manifestări care ar fi trebuit să primească de aici, din Ardeal, disprețul și osânda cuvenită”)⁷⁶².

Laudă în acest sens pe Ilarie Chendi, a cărui activitate a reprezentat o etapă importantă.

În următoarea „Săptămână literară” îl atacă pe Alexandru Macedonski (1854 – 1920) și revista „FLACĂRA” (revistă literară, artistică și socială, București, apariție săptămânală, între 22 oct. 1911 – 1923. Director C. Banu (om politic și literat, născut 20 martie 1873 în București). De la 4 febr. 1922. Constantin Banu figurează ca fondator. La 18 febr. 1922, prim-redactor (o singură dată): Sergiu Manolescu), ca apoi să treacă la o analiză mai adâncă a curentelor idealiste de gândire care fac „apologia intuiției iraționale” în problemele de creație și care vor cunoaște o recrudescență deosebită între cele două războaie mondiale.

D. Tomescu remarcă foarte bine că progresul social a adus după sine curente noi de gândire care se manifestă uneori în direcții contrare decât cele așteptate: „Ne găsim într-o epocă de reacțiuni exagerate și exagerarea merge uneori până la ridicul. Societatea de astăzi vrea cu orice preț să-și deschidă resurse noi de idealism și stăpânită de această tendință lovește cu înverșunare nesocotită în tot ce crede ea că i se poate pune în drum, limitând sfera aspirațiilor ei. În fața pozitivismului științific a pus misticismul filozofic; în fața școlii parnasiene, a pus școala simbolistă; în fața esteticii raționaliste, care degenerase în cel mai primejdios dogmatism academic, a pus misticismul estetic, - și pretutindeni a căutat să pună la baza mișcărilor ei individualismul, deschizând o epocă de exagerări, de aberații și de ciudățenii”⁷⁶³.

Remacăm faptul că revista ridică și problema romanului românesc, într-o vreme în care acesta este neglijat cu desăvârșire. Semnatarul articolului (D.M.) remarcă stadiul înaintat al nuvelisticii românești „cu care ne-am putea prezenta oricând în literatura universală, fără teamă de a fi respinși”⁷⁶⁴ dar arată că nu avem încă nici un roman desăvârșit, acestea suferind cu toate din pricina construcției. Pe linia acestei preocupări, revista pledează pentru claritate și frumusețea limbii, luând atitudine printr-un articol al lui Al. Tălășescu, împotriva „barbarismelor”⁷⁶⁵ împrumutate din alte limbi, adevărate stricătoare de armonie. (Al. Tălășescu s-a născut în 1863 la Hălmagiu. Medic, șeful serviciului sanitar al portului Constanța. Transferat intern de spitale în București și asistent al prof. dr. Victor Babeș (1854 – 1926). Medic șef de spital rural).

Cu o astfel de orientare privind linia literară, scriitorii preferați ai revistei vor fi la început cei din cercul „SĂMĂNĂTORULUI”, apoi cei tradiționaliști și realiști. În primul ei număr avea colaboratori pe:

Ștefan Nemeșek

I. U. Soricu (poet, n. la 16 iunie 1882 în Satu Lung, lângă Brașov. Studiile secundare și universitare le-a făcut la Brașov, Cluj și București. Licențiat în litere. Pseudonime: Laokoon, Lerui-Ler, Mihnea, M. Justin, T. Miron, Iancu Sibianu, Dr. I. Bour, Ion Oargă, Iancu Corvinul, Despina. În poeziile lui se îmbină cu multă măiestrie elementul popular cu elementul cult, dând versurilor sale o formă ușoară și armonioasă. El a cântat și natura și idealul național).

Mihail Gașpar (povestitor istoric, născut la 29 decembrie (12 ian.) 1881 în Gătaia (Timiș) din familie de preot. Studii: la liceul din Beiuș, la Teologia din Caransebeș și la Facultatea de drept din Cernăuți. Scrise cu talent, romanele lui istorice au plăcut mult pe vremuri semănătoriștilor și mai ales tineretului. A decedat în 27 noiembrie 1929).

Victor Eftimiu (1889 – 1972).

Viora din Bihor (Vioara E. Ignat) (scriitoare, născută în Beiuș la 30 aprilie 1880. Căsătorită cu dr. Ioan Ciordaș în Beiuș).

